

Πρακτικά της Βουλής των Αντιπροσώπων

ΙΑ΄ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ - ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄

Ειδική συνεδρίαση 14^{ης} Ιουλίου 2017

Ωρα έναρξης: 9.00 π.μ.

Αρ. 37

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

(Δ. ΣΥΛΛΟΥΡΗΣ)

Καλημέρα σας.

Κηρύσσω την έναρξη της σημερινής ειδικής συνεδρίας της Βουλής. Παρακαλώ τους γραμματείς να διαπιστώσουν αν υπάρχει απαρτία.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ:

(Α. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ)

Υπάρχει απαρτία, έντιμε κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Εξοχότατε κύριε Πρόεδρε της Δημοκρατίας,

Μακαριότατε,

Εξοχότατε κύριε Πρόεδρε της Βουλής των Ελλήνων,

Κυρίες και κύριοι,

Η σημερινή τελετή παράδοσης από τον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας του υλικού που συγκεντρώθηκε και χρησιμοποιήθηκε από την Εξεταστική Επιτροπή για το Φάκελο της Κύπρου της ελληνικής Βουλής κατά το 1986-1988 αποτελεί για τις σχέσεις της Ελλάδας με την Κυπριακή Δημοκρατία, για τους δεσμούς της Ελλάδας με τον κυπριακό ελληνισμό και ειδικότερα για τα κοινοβουλευτικά χρονικά μας και την αδελφική συνεργασία ένα ιστορικό γεγονός υψίστης συμβολικής και εθνικής σημασίας.

Υποδεχόμαστε σήμερα στην ημικατεχόμενη Κύπρο τον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων κ. Νικόλαο Βούτση, που κομίζει στη Βουλή των Αντιπροσώπων και στους πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας ένα πολύτιμο ιστορικό υλικό. Τον υποδεχόμαστε στην πατρίδα μας, που εδώ και σαράντα τρία χρόνια δοκιμάζεται από την κατοχή και την ενάντια στο φυσικό και διεθνές δίκαιο παράνομη διαίρεση του νησιού, στις παραμονές μάλιστα των δύο μαύρων ιουλιανών επετείων, του χουντικού πραξικοπήματος της 15^{ης} Ιουλίου 1974 και της

επακόλουθης βαρβαρότητας της τουρκικής εισβολής, που είχε ως αποτέλεσμα να διατηρείται από εκείνο το καλοκαίρι τουρκοκρατούμενο το 38% της επικράτειας της χώρας μας, να δυναμιτίζει την ειρήνη και την ασφάλεια στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και να κομματιάζονται οι ζωές και να δυναστεύονται τα όνειρα όλων των κατοίκων της Κύπρου, που θρηνούν πεσόντες, αγνοούμενους, πρόσφυγες και χιλιάδες θύματα πολέμου.

Οι φάκελοι με το μαρτυρικό υλικό των καταθέσεων που φέρνει μαζί του ο φίλος Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων κ. Νικόλαος Βούτσης δεν πρόκειται βέβαια να θεραπεύσουν τις συνέπειες από τα δεινά που επέφερε στον τόπο μας το πραξικόπημα και η τουρκική εισβολή. Ούτε θα επουλώσουν τις πληγές από την εθνική τραγωδία του 1974, που θυμίζει τόσο έντονα τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922. Όμως για την Κυπριακή Δημοκρατία, τους πολίτες της και τη Βουλή των Αντιπροσώπων η σημερινή τελετή έχει κομβική ιστορική σημασία, καθώς η παραχώρηση του υλικού που παραλαμβάνουμε σήμερα και η ειλημμένη απόφαση για την αποστολή και των υπόλοιπων συμπληρωματικών φακέλων στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα είναι ένα βήμα που θα φωτίσει και θα αποκαλύψει σκοτεινές ή ελάχιστα φωτισμένες πτυχές στο προσκήνιο και παρασκήνιο της κυπριακής τραγωδίας. Παράλληλα, τερματίζεται έτσι μια εκκρεμότητα πολλών χρόνων και συντελείται μια επιβαλλόμενη οιονεί ηθική και εθνική αποκατάσταση προς τον κυπριακό λαό.

Θυμίζω ότι το υλικό που παραλαμβάνουμε σήμερα είχε ζητηθεί, χωρίς αποτέλεσμα, από τους προκατόχους μου Προέδρους της Βουλής των Αντιπροσώπων, τους προέδρους των εξεταστικών επιτροπών της Βουλής για το Φάκελο της Κύπρου και υπηρεσιακούς παράγοντες από πολλά χρόνια και ιδιαίτερα το 1997, το 2006 και το 2010 από διαφορετικές ελληνικές κυβερνήσεις και διαφορετικούς Προέδρους της Βουλής των Ελλήνων. Νιώθω επομένως υποχρέωση να εκφράσω τις θερμές προσωπικές μου ευχαριστίες και της ολομέλειας του σώματος της Βουλής των Αντιπροσώπων προς τον Πρωθυπουργό Αλέξη Τσίπρα και την ελληνική κυβέρνηση, τον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων κ. Νικόλαο Βούτση, αλλά και όλα τα πολιτικά κόμματα της Ελλάδας, τα οποία ομόφωνα στήριξαν στην προχθεσινή ολομέλεια της Βουλής των Ελλήνων την απόφαση για την παράδοση από τον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων Νικόλαο Βούτση στη Βουλή των Αντιπροσώπων του συνόλου του υλικού του Φακέλου της Κύπρου, το οποίο φυλασσόταν μέχρι σήμερα ως εφτασφράγιστο μυστικό στα αρχεία της Βουλής των Ελλήνων. Η απόφαση αυτή και η σημερινή τελετή επισφραγίζουν με τον πιο επίσημο τρόπο και με το κατάλληλο πολιτικό και νομοθετικό περίβλημα μια ιστορική αναγκαιότητα και κλείνουν ένα εθνικό και ηθικό χρέος.

Επιτρέψτε μου, για λόγους ιστορίας, αλλά και απόδοσης των οφειλόμενων ευσήμων και της πρέπουσας τιμής, να αναφερθώ σε δύο πρόσωπα, τους πρώην Προέδρους των κοινοβουλίων μας, την κυρία Ζωή Κωνσταντοπούλου και τον κ. Γιαννάκη Ομήρου, που με τη συνεργασία τους έκαναν το πρώτο βήμα για την ικανοποίηση του καθολικού και διαχρονικού αιτήματος της πολιτικής ηγεσίας του τόπου μας και του κυπριακού λαού στο σύνολό του για παραχώρηση του αρχαικού υλικού στην Κυπριακή Δημοκρατία και την απρόσκοπτη πρόσβαση στα ιστορικά τεκμήρια, που αναμένεται να δώσουν απαντήσεις για το τι οδήγησε στην εθνική τραγωδία του 1974.

Ακολούθησαν τους επόμενους μήνες μια σειρά ενεργειών και διαβημάτων, σε πολιτικό και τεχνοκρατικό επίπεδο, αλλά και η συστηματική προσπάθεια από πλευράς των Προέδρων των δύο κοινοβουλίων, που είχαν ως αποτέλεσμα τη σύνταξη και την υπογραφή από τους Προέδρους κ. Νικόλαο Βούτση και κ. Γιαννάκη Ομήρου του Πρωτοκόλλου Συνεργασίας μεταξύ της Βουλής των Ελλήνων και της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας για Πρόσβαση στο Υλικό του Φακέλου της Κύπρου που άνοιξε το δρόμο για τα σημερινά αποτελέσματα.

Το εν λόγω πρωτόκολλο, το οποίο οδήγησε στον τερματισμό μιας ιστορικής εκκρεμότητας σαράντα τριών χρόνων, από το πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή του 1974, και το οποίο ενισχύει και εμβαθύνει περαιτέρω τους στενούς δεσμούς μεταξύ των δύο κοινοβουλίων, προβλέπει τα ακόλουθα:

1. Την πρόσβαση της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, σε υλοποίηση του αιτήματός της, στο υλικό που συγκεντρώθηκε ή και χρησιμοποιήθηκε από την Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής των Ελλήνων για το Φάκελο της Κύπρου και βρίσκεται κατατεθειμένο στα αρχεία της Βουλής των Ελλήνων από το 1988, έτος περάτωσης των εργασιών της παραπάνω επιτροπής.
2. Τη συγκρότηση δύο επιτροπών εμπειρογνομόνων και υπηρεσιακών παραγόντων από τα δύο κοινοβούλια, των οποίων θα προΐστανται αντίστοιχα ο γενικός γραμματέας της Βουλής των Ελλήνων και η γενική διευθύντρια της Βουλής των Αντιπροσώπων. Οι επιτροπές θα συνεργαστούν με στόχο την καταγραφή, την ταξινόμηση και την ψηφιοποίηση του πιο πάνω υλικού στη βάση επιστημονικών κανόνων, ώστε να καταστεί δυνατή η πρόσβαση της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας σε αυτό.
3. Το υλικό στο οποίο θα δοθεί πρόσβαση στη Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας θα χρησιμοποιηθεί αποκλειστικά για κοινοβουλευτικούς ή επιστημονικούς/ιστορικούς σκοπούς με την έγκριση των εκάστοτε Προέδρων των δύο κοινοβουλίων.

Στα πλαίσια υλοποίησης του πρωτοκόλλου και σύμφωνα με τις σχετικές πρόνοιες της παραγράφου 2 αυτού, συγκροτήθηκαν δύο επιτροπές εμπειρογνομόνων και υπηρεσιακών παραγόντων από τα δύο κοινοβούλια, με επικεφαλής τον γενικό γραμματέα της Βουλής των Ελλήνων και τη γενική διευθύντρια της Βουλής των Αντιπροσώπων, που εργάστηκαν σκληρά με στόχο την καταγραφή και ταξινόμηση του εν λόγω υλικού και όχι μόνο.

Σημαντική και καθοριστική για την περαιτέρω υλοποίηση του πρωτοκόλλου υπήρξε η επίσημη επίσκεψή μου στη Βουλή των Ελλήνων στις 13 και 14 Σεπτεμβρίου 2016, αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων μου ως Προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων. Και τούτο γιατί ο κ. Βούτσης ανταποκρίθηκε απόλυτα και με σωστό προγραμματισμό επιταχύνοντας με τις οδηγίες του την όλη διαδικασία. Κατά την επίσκεψή μου αυτή επαναβεβαιώθηκε η βούληση των δύο Προέδρων για πλήρη υλοποίηση της προσπάθειας στα πλαίσια του πρωτοκόλλου με ενεργοποίηση των προνοιών του, ώστε να γίνει εφικτή η κατάληξη στον τελικό στόχο, που ήταν όχι μόνο να δοθεί πρόσβαση στη Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας στο υλικό του Φακέλου της Κύπρου, που βρίσκεται κατατεθειμένο στα αρχεία της Βουλής των Ελλήνων, αλλά, προχωρώντας ένα βήμα παραπέρα, στην απόφαση για παράδοση του υλικού αυτού στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Η απόφαση αυτή, καθώς και η αποφασιστικότητα του φίλου Προέδρου Νίκου Βούτση για επιτάχυνση της προετοιμασίας ήταν αποφασιστικής σημασίας.

Εδώ θέλω να εξάρω το ρόλο της επιστημονικής ομάδας της οποίας ο επαγγελματισμός, η εχεμύθεια και η σοβαρότητα εδραίωσε την εμπιστοσύνη, ώστε η συμφωνία για πρόσβαση να μετεξελιχθεί σε συμφωνία για παράδοση του Φακέλου στην κυπριακή Βουλή.

Φίλε Νίκο, θέλω να τονίσω εδώ ότι με τις ενέργειές σας μετατρέψατε τα λόγια σε πράξη και τις υποσχέσεις σε αποτέλεσμα.

Στην πορεία υλοποίησης του όλου θέματος και επεξεργασίας του υλικού από τις επιτροπές εμπειρογνομόνων και υπηρεσιακών παραγόντων εντοπίστηκαν στα αρχεία της Βουλής των Ελλήνων

πρόσθετοι φάκελοι με έγγραφα διαβαθμισμένα ως “απόρρητα” ή “άκρως απόρρητα”, που είχαν κατατεθεί στην Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής των Ελλήνων από άλλα υπουργεία και φορείς, κυρίως στρατιωτικής προέλευσης. Για το υλικό αυτό κρίθηκε σκόπιμο να συνταχθεί παράρτημα του πρωτοκόλλου, το οποίο υπεγράφη στις 15 Φεβρουαρίου 2017, έτσι ώστε αυτό να καταστεί αναπόσπαστο μέρος του υλικού του Φακέλου της Κύπρου. Αυτή η εξέλιξη στην όλη διαδικασία είναι ουσιαστική και σημαντική και είναι άλλη μια απόδειξη για τη θέλησή σας, κύριε Πρόεδρε, για όσο το δυνατό περισσότερη πληροφόρηση και διαφάνεια.

Κύριε Πρόεδρε, σας ευχαριστώ και σας καλωσορίζω στην Κύπρο και στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Στην όλη συνεργασία μας είδα από κοντά το ιδιαίτερο ενδιαφέρον σας και τις ευαισθησίες σας. Με ενημερώσατε για το προσωπικό ενδιαφέρον του Πρωθυπουργού κ. Τσίπρα, που για άλλη μια φορά θέλω να ευχαριστήσω και να μεταφέρετε τις ευχαριστίες.

Ευχαριστίες εκφράζω επίσης προς τις δύο επιτροπές εμπειρογνομόνων και υπηρεσιακών παραγόντων των δύο κοινοβουλίων, των οποίων προϊστάνο αντίστοιχα ο γενικός γραμματέας της Βουλής των Ελλήνων κ. Κώστας Αθανασίου, τον οποίο καλωσορίζω στην Κύπρο, και η γενική διευθύντρια της Βουλής των Αντιπροσώπων κ. Βασιλική Αναστασιάδου, που εργάστηκαν με ζήλο και μεθοδικότητα.

Εκ των πραγμάτων, η επιτροπή εμπειρογνομόνων και υπηρεσιακών παραγόντων της Βουλής των Ελλήνων επωμίστηκε το μεγαλύτερο βάρος της όλης εργασίας, αφού το υλικό βρισκόταν στα αρχεία του ελληνικού κοινοβουλίου. Το φορτίο που ανέλαβαν τα μέλη της επιτροπής που εργάστηκαν για την υλοποίηση των προνοιών του πρωτοκόλλου ήταν μεγάλο και ανταποκρίθηκαν σε αυτό με αίσθημα ευθύνης και με ζήλο. Τους ευχαριστώ ιδιαίτερα, γιατί κατάφεραν μέσα σε λίγους μήνες και με απόλυτη εχεμύθεια να φέρουν εις πέρας μια κοπιώδη εργασία, δημιουργώντας ουσιαστικά ένα δεύτερο πανομοιότυπο αρχείο του Φακέλου της Κύπρου, το πρώτο και μεγαλύτερο μέρος του οποίου παραδίδεται.

Από την επιτροπή εμπειρογνομόνων και υπηρεσιακών παραγόντων της Βουλής των Αντιπροσώπων, πέρα από τις ευχαριστίες μου προς τους υπηρεσιακούς της Βουλής, επιτρέψτε μου ξεχωριστά να ευχαριστήσω το μέλος της αναπληρωτή καθηγητή στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου κ. Πέτρο Παπαπολυβίου, ο οποίος για άλλη μια φορά προσέφερε τις πολύτιμες υπηρεσίες του, τις γνώσεις και την επιστημονική του στο κυπριακό κοινοβούλιο.

Επιτρέψτε μου, με την ευκαιρία αυτή, να ευχαριστήσω τους πρώην Προέδρους των δύο κοινοβουλίων, τον κ. Γιαννάκη Ομήρου, αλλά και την κ. Ζωή Κωνσταντοπούλου, που έδωσε πρώτη τη συγκατάθεσή της για υλοποίηση του αιτήματός.

Φίλε Γιαννάκη, σε ευχαριστώ για την όλη προσπάθεια για άλλη μια φορά.

Κυρίες και κύριοι,

Με πλήρη συναίσθηση της βαριάς ιστορικής ευθύνης που προκύπτει μετά και από τη σημερινή ημέρα, θέλω να σας διαβεβαιώσω ότι η Βουλή των Αντιπροσώπων, σε αγαστή πάντα συνεργασία με τη Βουλή των Ελλήνων, αλλά και ξεχωριστά, στα πλαίσια που ορίζουν το σύνταγμα και οι νόμοι, θα πράξει ό,τι είναι δυνατό, για να διαφυλάξει και να παραδώσει στους πολίτες της χώρας την ιστορική αλήθεια, που αποτελεί θεμελιώδες και αναφαίρετο δικαίωμα κάθε λαού. Είμαι βέβαιος ότι η περισσότερη πληροφόρηση όχι μόνο δε θα βλάψει, αλλά αντίθετα θα μας ενώσει περισσότερο και σε αυτά που πρέπει να αποφύγουμε και σε αυτά που πρέπει να επιδιώξουμε. Η αλήθεια, η πληροφόρηση, η γνώση και η διαφάνεια δεν έβλαψαν ποτέ. Είναι τα σκοτεινά παρασκήνια που βλάπτουν και αυτά θέλουμε να φωτίσουμε.

Παράλληλα, εκφράζω και δημόσια τη δέσμευσή μου, που απορρέει από το ίδιο το πρωτόκολλο και το παράρτημά του, ότι οποιαδήποτε χρήση του υλικού αυτού που έχει παραδοθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων από τη Βουλή των Ελλήνων θα γίνεται με συμφωνία των Προέδρων των δύο κοινοβουλίων, όπως καθορίζεται στο σχετικό πρωτόκολλο, για τους σκοπούς που καθορίζονται σ' αυτό και με πλήρη σεβασμό προς αυτό.

Σήμερα είναι μια ιστορική μέρα για την Κυπριακή Δημοκρατία, τη Βουλή των Αντιπροσώπων και κάθε πολίτη της χώρας μας. Είναι προφανές ότι το αρχαικό υλικό που θα παραλάβουμε επισήμως σε λίγο δεν αποτελεί την ιστορία του χουντικού πραξικοπήματος της 15^{ης} Ιουλίου 1974 και της τουρκικής εισβολής. Κλείνει όμως μια εθνική εκκρεμότητα και μια οφειλή είκοσι εννιά χρονών από την πλευρά της Ελλάδας προς την Κύπρο, επιβεβαιώνει ότι τα δημοκρατικά πολιτεύματα δεν έχουν να φοβηθούν και να αποκρύψουν τίποτε και αποτελεί τη συνέχεια των προσπαθειών για τη συγκέντρωση και του υπόλοιπου αρχαικού ιστορικού υλικού που βρίσκεται διάσπαρτο στην Κύπρο και στην Ελλάδα για την εθνική τραγωδία του 1974. Θεωρώ μάλιστα ότι η σημερινή μέρα είναι μήνυμα και παρότρυνση προς όλους τους θεσμούς της Ελλάδας και της Κύπρου, αλλά και απλούς πολίτες να δώσουν στη Βουλή των Αντιπροσώπων όλο το υλικό που έχουν. Το υλικό αυτό θα προστεθεί στα αρχεία της Βουλής των Αντιπροσώπων, όπου ήδη φυλάσσεται ένας όγκος αρχαικού υλικού που έχει συγκεντρώσει η Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής για το Φάκελο της Κύπρου κατά το 2006-2011, για να προχωρήσουμε σε δεύτερη φάση στην επιστημονική αξιοποίηση αυτού του υλικού και την πρόσβαση των πολιτών σε αυτό, πάντοτε με το αρμόζον κύρος και την πρέπουσα βαρύτητα των δύο κοινοβουλίων. Γιατί τελικά στόχος μας, αλλά και εξόφληση ενός ηθικού και ιστορικού χρέους προς το λαό μας είναι να φτάσουν οι πληροφορίες του Φακέλου στον κάθε πολίτη αυτού του τόπου.

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Κυρίες και κύριοι,

Ο κ. Βούτσης μιλώντας προχθές στη Βουλή των Ελλήνων τόνισε ότι η γενιά μας μεγάλωσε με το σύνθημα «Δεν ξεχνώ», ένα σύνθημα που, όπως είπε, «ενδεχομένως να υπήρξε ένα άλλοθι συλλογικό για τη λήθη, ηθελημένη ή αθέλητη, μιας ολόκληρης κοινωνίας, μιας ολόκληρης χώρας». Θα πρόσθετα, ενός ολόκληρου έθνους. Εύχομαι το ιστορικό υλικό που παραλαμβάνουμε σήμερα με συγκίνηση να μας βοηθήσει όλους, στην Ελλάδα και στην Κύπρο, να φτάσουμε στην ιστορική αυτογνωσία, που είναι απαραίτητη για την εθνική μας επιβίωση, προσδοκώντας και αναμένοντας την ημέρα της ελευθερίας και της δικαιοσύνης στην Κύπρο.

Σας ευχαριστώ.

Παρακαλώ τον κοσμήτορα να οδηγήσει τον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων στο βήμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ:

(Ν. ΒΟΥΤΣΗΣ)

Καλημέρα. Είστε καλά;

Κύριε Πρόεδρε της Κυπριακής Δημοκρατίας,

Αρχιεπίσκοπε,

Κύριε Πρόεδρε της Βουλής των Αντιπροσώπων,

Κυρίες και κύριοι βουλευτές,

Πραγματικά αισθάνομαι τιμή, συγκίνηση και ευθύνη που βρίσκομαι ενώπιόν σας, δύο περίπου χρόνια μετά που μου είχατε κάνει την ίδια τιμή να μιλήσω από αυτό το βήμα και όταν και εγώ απ' εδώ, αλλά και ο κ. Ομήρου, αντίστοιχα, στην ελληνική Βουλή είχαμε δεσμευτεί για το ότι ξεκινάει μια διαδικασία με ορατό χρονικό μέλλον, με οριοθέτηση και με σοβαρότητα, έτσι όπως πράγματι εξελίχθηκε, για μια πάρα πολύ μεγάλη ιστορική εκκρεμότητα.

Παίρνοντας το νήμα από αυτό που είπε τελευταία ο κ. Συλλούρης, για το “Δεν ξεχνώ”, πράγματι, όσο και αν επιμένει κανείς, καθώς περνάνε τα χρόνια, ξέρουμε όλοι πολύ καλά ότι κάποιες εμβληματικές φράσεις σιγά σιγά μπαίνουν κάτω από την αχλύ και από το πέπλο της διαδρομής και ξεθωριάζουν. Έτσι, η σημερινή μας πράξη από κοινού νοηματοδοτεί σύγχρονα, θα έλεγα, με ένα σύγχρονο τρόπο -και αφορά και τις νέες γενιές, τα παιδιά μας- αυτό το “Δεν ξεχνώ” ακριβώς ως μία πράξη ιστορικής συνέχισης, ανασύστασης της ιστορικής συλλογικής μνήμης, αν θέλετε, και βοήθειας για την οπτική για το απ' εδώ και πέρα σε σχέση ακριβώς με την επίλυση του εκκρεμούντος ζητήματος.

Αυτό πρέπει να μας κάνει υπερήφανους, καθώς μάλιστα -και νομίζω έγινε αντιληπτό αυτό από αυτά που είπε προηγούμενα και ο κ. Πρόεδρος- η σημερινή διαδικασία, η σημερινή απόδοση, το πρωτόκολλο, που σε λίγο θα υπογράψουμε, παράδοσης του Φακέλου αποτελεί με μία έννοια το κλείσιμο μιας εποχής. Κλείνει μια εποχή γύρω από ένα ζήτημα το οποίο και δημόσια ήτανε συνεχώς, ας πούμε, σε μια συζήτηση, πλην όμως είναι και η απαραίτητη διαδικασία οι οποίες σε εύλογο διάστημα προφανώς μπορούν να πάρουν και τη μορφή δημοσιοποίησης μέσα από την έγκριση των δύο επιτροπών, ενδεχομένως και με διευρυμένη μορφή, διότι είναι πάρα πολύ το υλικό, για να ψαχθεί, να τεκμηριωθεί, να καταλογογραφηθεί και να δοθεί και προς τον τύπο, προς τον κόσμο, για να έχει πρόσβαση. Αυτό μπορεί να γίνει τους επόμενους μήνες, πάντοτε με τη συνέπεια και με την αυστηρότητα που και ο Πρόεδρος είπε προηγούμενα. Από κοινού εφορεύουμε αυτή τη διαδικασία. Και είναι απολύτως απαραίτητο να γίνει, διότι πέρασαν σαράντα τρία χρόνια και διότι δυστυχώς τώρα αντιλαμβανόμαστε, πλέον όμως με μια ιστορική ματιά προς τα πίσω, ότι υπήρξαν πολύ μεγάλες ελλείψεις σε αυτή καθαυτή τη διαδικασία γι' αυτό που αποκλήθηκε “Φάκελος της Κύπρου”.

Θέλω να σας πω, διότι πρέπει να το γνωρίζετε, ότι η ελληνική Βουλή ουδέποτε ψήφισε γι' αυτό το θέμα. Δηλαδή, ενώ παρουσιάστηκε, έγινε μια συστηματική δουλειά το 1986-88, μαζεύτηκε πολύ υλικό, υπήρξαν οι πολιτικές εκτιμήσεις, η τεκμηρίωση, δημοσιεύτηκαν οι απόψεις, ένα βασικό πόρισμα και δύο μειοψηφικά, μπορεί να πει κανείς, ως προς ορισμένα ζητήματα και ενώ έγινε συζήτηση στη Βουλή και ενώ υπήρξε η δέσμευση ότι θα επανερχόταν το ζήτημα πλέον, για να συζητηθεί είτε για σύσταση εξεταστικής επιτροπής είτε για να πάρει μια θεσμική υπόσταση και συνέχιση αυτή η δουλειά, από τότε δεν έγινε απολύτως τίποτα. Όλα σταμάτησαν τον Οκτώβριο του '88. Ίσως επειδή είστε πάρα πολύ έμπειροι, αν θυμηθείτε, και εκείνη την περίοδο του '88, '89, '90 κ.λπ. υπήρξαν πολλές κυβερνήσεις, πολλά γεγονότα και πολλές εξελίξεις. Χρειάστηκε δηλαδή να πιάσουμε το νήμα, για να καταλάβουμε τι έγινε, μετά τόσα χρόνια, σαράντα τρία χρόνια μετά το δράμα, είκοσι εννέα χρόνια μετά την τελευταία συζήτηση στη Βουλή επί του Φακέλου, διότι η Βουλή προφανώς έχει συζητήσει, όπως και προχθές έκανε επί πεντάωρο, επί της ουσίας για τα ζητήματα, ας πούμε, του Κυπριακού, των ενδεχομένων λύσεων, προσεγγίσεων ή οτιδήποτε άλλο. Αυτή η συζήτηση γίνεται. Αυτό όμως που αποκλήθηκε “Φάκελος της Κύπρου”, αυτά τα ντοκουμέντα, επαναλαμβάνω, έμειναν εκεί. Δεν ασχολήθηκε κανείς καθ' οιονδήποτε τρόπο με αυτό, διότι πάντοτε υπήρχε -θέλω να είμαι πάρα πολύ ειλικρινής- αυτό το «είναι δύσκολη κατάσταση, είναι κρίσιμη συγκυρία, τώρα παίζεται αυτό, τώρα παίζεται εκείνο, μη δυσκολέψουμε...». Τα γνωρίζετε καλύτερα εμού, έτσι, πάντοτε. Άλλοι τα λένε προσχήματα εν αμαρτίαις, άλλοι πραγματικές εύλογες ανησυχίες πολιτικών ένθεν και ένθεν, δεδομένων των ιστορικών καταστάσεων. Αυτή

όμως είναι η αλήθεια, ότι τώρα ξαναπιάνουμε το νήμα, και με αυτή την έννοια, όπως τόνισε και ο Πρόεδρος, το ότι αποτελεί απόφαση της Βουλής των Ελλήνων και το πρωτόκολλο που είχε υπογραφεί με τον πρώην Πρόεδρο της Βουλής κ. Ομήρου και η προχθεσινή διαδικασία, όπου δι' εγέρσεως εγκρίθηκε το σύνολο των θεμάτων στα οποία και εγώ τώρα αναφέρομαι, αλλά ανέφερε και προηγούμενα ο κ. Συλλούρης, αποτελεί ένα ποιοτικό θεσμικό βήμα ως προς αυτό το ζήτημα. Δεν είναι μία δημοσιογραφική έρευνα που διεξήχθη ή διεξάγεται εκ παραλλήλου με την πολιτική λειτουργία, είναι μέρος οργανικό, ας πούμε, σήμερα της πολιτικής λειτουργίας.

Θέλω να σας πω επίσης ότι έχουμε συνείδηση ότι δε φέραμε μόνο χαρτόκουτα με μαρτυρίες και περιγραφές. Ξέρω πολύ καλά ότι φέραμε μνήμες, πάθη, θρήνους, πόνο, αδικαιώτες και αλύτρωτες θυσίες και αυτό καθιστά τόσο σημαντικό αυτό το υλικό ως απαρχή, επαναλαμβάνω, για να μαζευτεί και άλλο υλικό και άλλες μαρτυρίες και διασταυρώσεις και να γίνει μία πάρα πολύ σοβαρή δουλειά.

Σας λέω, παρότι εδώ ειδικά είναι το μέρος που έχετε ζήσει σαφώς πολύ περισσότερες στιγμές συγκινησιακής και όχι μόνο φόρτισης, ότι αυτό που ζήσαμε δύο φορές με τον Υπουργό Αμύνης και με τον πρεσβευτή σας και με άλλους εκπροσώπους στην Τανάγρα, όταν δεχθήκαμε το προηγούμενο διάστημα, δύο φορές, τα φέρετρα συνομηλίκων μου τότε -ήτανε φοιτητές, μαθητές, καταδρομείς, άλλοι, δεκάξι και δεκάξι - αυτό ήταν η αρχή, λόγω DNA κ.λπ.- αυτή η υποδοχή ενώπιον των συγγενών τους ήτανε κάτι το συγκλονιστικό. Μίλησα γι' αυτό και στη Βουλή των Ελλήνων. Ήτανε συγκλονιστικό, όχι μόνο γιατί πέρασαν τόσα χρόνια, για να γίνει αυτή η πράξη, αλλά και γιατί η Ελληνική Δημοκρατία δεν είχε τίποτα να αποδώσει σε αυτούς τους ανθρώπους, κανένα παράσημο, καμία πραγματική τιμή, καμία πραγματική καταγραφή ενός πολέμου και πολεμικών επιχειρήσεων οι οποίες διεξήχθησαν με όλους τους κανόνες τους, πλην όμως ακήρυχτα. Αντιλαμβάνεστε ότι αυτή η υποδοχή απλώς -και πολύ μεγάλη σημασία είχε αυτό- είναι μία σχέση συναισθηματική, ηθική, πολιτική, ιστορική, πλην όμως δεν είναι απόδοση και απότιση τιμής σε πεσόντες σε συγκεκριμένες πολεμικές επιχειρήσεις, οι οποίες όμως παρ' όλα αυτά διεξήχθησαν. Αυτή δηλαδή η μορφή του τι συνέβη στην Κύπρο και που ίσως να μην έχει και ιστορικό προηγούμενο είναι ένα δραματικό γεγονός, το οποίο επιβιώνει και μέσα απ' τις ψυχές και τις ζωές των ανθρώπων και των συγγενών όλων όσων, Ελλήνων, Ελληνοκυπρίων, Κυπρίων, πέσανε για την πατρίδα.

Θέλω επίσης να τονίσω ότι για μας υπάρχει μία επιπλέον ευθύνη, την οποία την επαναλαμβάνουμε -τουλάχιστον αυτοί οι παλιοί πλέον της γενιάς μας- δεν πρέπει να ξεχνάμε την τεράστια ευθύνη που έχουμε ως Ελλάδα, ως χώρα, για το ότι πάνω στην τραγωδία και στο λίπασμα των θυμάτων της κυπριακής τραγωδίας και στις δύο της φάσεις υπήρξε και στήθηκε η Μεταπολίτευση και η δημοκρατία επανήλθε στη χώρα μας. Αυτό είναι επίσης ένα γεγονός που, ως τέτοιο, δεν μπορεί κανείς να το χαρακτηρίσει ως τραύμα ή ως θεραπεία του τραύματος. Είναι ένα ιστορικό γεγονός βαρύνουσας σημασίας, που δίνει και πολύ τεράστια ευθύνη για την από κοινού και αποτροπή απ' εδώ και πέρα περιπετειών και την πραγματική υποβοήθηση, για να υπάρξουν λύσεις απολύτως εφικτές, που πρέπει να υπάρξουν, αλλά και για να αποδοθεί τιμή σε όσους έχασαν τη ζωή τους.

Τελευταία θέλω να επισημάνω πως η αλήθεια, όπως τονίστηκε και προηγούμενα, η μνήμη, η ιστορία δεν είναι μόνο γέφυρα με το παρελθόν, όταν μάλιστα υπάρχει η εκκρεμότητα, όταν μάλιστα υπάρχει η τραγωδία ζώσα γύρω μας. Πρέπει απ' όλους μας τα μηνύματα και η εμπειρία, η οποία θα συμπληρωθεί μέσα και από τη μελέτη του Φακέλου κ.λπ., να βοηθήσουν πάρα πολύ στην οπτική μας, στον ορίζοντα για το μέλλον αυτής της χώρας και για το μέλλον της νέας γενιάς, διότι έχει πολύ μεγάλη σημασία να μην υπάρχουν ρήγματα, τομές, αντιφάσεις, ιστορικές ανατροπές στη ραχοκοκαλιά του ιστού των λαών, των εθνοτήτων, των θρησκευτικών μειονοτήτων που ζούνε στην Κύπρο, διότι μόνο με την αποκατάσταση αυτής της ραχοκοκαλιάς θα βρεθεί

οπωσδήποτε και η λύση, η λύση η δίκαιη για την ενιαία Κύπρο, ισότιμο μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς εγγυητές και κατοχικά στρατεύματα, αλλά βεβαίως με πλήρη ισονομία, ισοτιμία και ανοιχτή δημοκρατική διαδικασία για τους λαούς της και εν τέλει ιστορικά για το λαό της.

Είναι λοιπόν η πράξη η σημερινή όχι απλά μία αποκατάσταση ιστορικού οφειλόμενου προφανώς, πρωτοφανής και εύλογη και αυτονόητη, είναι και μία προσφορά, κατά τη γνώμη μου, όλοι προς όλους, για να προχωρήσουμε και απ' εδώ και πέρα.

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ από καρδιάς. Να 'στε καλά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Τώρα θα προχωρήσουμε στην υπογραφή του πρωτοκόλλου παράδοσης και παραλαβής του υλικού.

(Σε αυτό το σημείο γίνεται η παράδοση και παραλαβή του υλικού και υπογραφή του σχετικού πρωτοκόλλου.)

Παρακαλώ, εδώ φθάνουμε στο τέλος, εκτός αν υπάρχει οποιοσδήποτε που θέλει να πει οτιδήποτε.

Ευχαριστώ όλους.

Κηρύσσω τη λήξη της σημερινής ειδικής συνεδρίας της Βουλής. Παρακαλώ να μείνετε στις θέσεις σας, για να μπορέσουν να αποχωρήσουν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων και οι φιλοξενούμενοι. Επιτρέψτε μας να οδηγήσω πρώτα τους δύο Προέδρους έξω.

Ευχαριστώ πολύ.

(Ωρα λήξης: 9.35 π.μ.)

Παρόντες βουλευτές

Αδάμου Αδάμος	Κώστα Κώστας
Αριστείδου Μαριέλλα	Λεωνίδου Πανίκος
Βότσης Άγγελος	Λιλλήκας Γιώργος
Γεωργίου Γεώργιος	Λουκαΐδης Γιώργος
Γεωργίου Κ. Γιώργος	Μαύρου Ελένη
Γεωργίου Τ. Γιώργος	Μουσιούπτας Μαρίνος
Γιωργάλλας Μιχάλης	Μυλωνάς Παύλος
Δαμιανού Άριστος	Μυριάνθους Ηλίας
Δημητρίου Αννίτα	Νεοφύτου Αβέρωφ
Δημητρίου Δημήτρης	Ορφανίδης Χρίστος
Δίπλαρος Ευθύμιος	Παπαγιάννης Λίνος
Ερωτοκρίτου Χριστιάνα	Παπαδόπουλος Γεώργιος
Ευσταθίου Κωστής	Παπαδόπουλος Νικόλας

Ζαχαρίου Ζαχαρίας	Περδίκης Γιώργος
Θεολόγου Άννα	Πιπτοκοπίτης Χαράλαμπος
Θεοπέμπτου Χαράλαμπος	Προκοπίου Γεώργιος
Κάρουλλας Γιώργος	Σάββα Ευανθία
Κασίνης Σόλων	Σιζόπουλος Μαρίνος
Καυκαλιάς Αντρέας	Σταύρου Ελένη
Κουκουμά Κούτρα Σκεύη	Στεφάνου Στέφανος
Κουλίας Ζαχαρίας	Τζιοβάνης Χριστάκης
Κουλλά Ονούφριος	Τορναρίτης Νίκος
Κυπριανού Ανδρέας	Φακοντής Αντρέας
Κυπριανού Άντρος	Χαραλαμπίδου Ειρήνη
Κυριακίδου Στέλλα	Χατζηγιάννης Κυριάκος
Κωνσταντίνου Κώστας	Χρίστου Χρίστος

Παρόντες αντιπρόσωποι θρησκευτικών ομάδων

Μούσας Γιαννάκης

Μαχτεσιάν Βαρτέκς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ομιλίες του Προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων και του Προέδρου της Βουλής των Ελλήνων κ. Νικόλαου Βούτση στα πλαίσια ειδικής συνεδρίας της Βουλής για την παράδοση από τον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων και παραλαβή από τον Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων του υλικού που συγκεντρώθηκε ή και χρησιμοποιήθηκε από την Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής των Ελλήνων για το Φάκελο της Κύπρου και βρισκόταν κατατεθειμένο στα αρχεία της Βουλής των Ελλήνων και υπογραφή σχετικού πρωτοκόλλου.

Τιμή: €3,50

3323